

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Palonen, Kari

Title: Mieli-pidedemokratiasta menettelytapademokratiaan

Year: 2018

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittaja & Valtiotieteellinen yhdistys, 2018

Rights: CC BY 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Please cite the original version:

Palonen, K. (2018, 15.11.2018). Mieli-pidedemokratiasta menettelytapademokratiaan. Poliitiikasta. <https://politiikasta.fi/mieli-pidedemokratiasta-menettelytapademokratiaan/>

Mikä? Arkisto Juttusarjat Videot Tapahtumat Podcastit Toimitus

Kirjoittajat Poliitikasta kouluissa [Suomi](#)

MIELIPIDEDEMOKRATIASTA MENETTELYTAPADEMOKRATIAAN

15.11.2018

📅 15.11.2018 👤 POLIITIKASTA 📌 ARTIKKELIT, KARI PALONEN 🗨️ 0

Kuva: Dmitri Popov / Unsplash (CC0)

Lukuaika: 11 min.

Parlamentaarinen demokratia on vastakkainen ajattelumalli omalle ehdokkaalle taputtamiselle, josta on sosiaalisen median aikana tullut virtuaalista ”tykkäämistä”. Parlamentaarinen politiikka pitää sisällään vapautta, joka voi parhaimmillaan voimaannuttaa ja vahvistaa riippumattomuutta erilaisista sidonnaisuuksista.

Toisin kun usein ajatellaan, parlamentaarisen politiikan **ideaalityyppi** weberiläisessä **merkityksessä** tarjoaa tärkeän näköalan sekä vapautteen että demokratiaan. Parlamentin historiallisena mallina on Westminster, mutta ideaalityypisesti tulkittuna.

Parlamentaarinen politiikka vastaa sitä ”uusroomalaista” vapauskäsitystä, jota **Quentin Skinner** puolustaa etenkin *Liberty before Liberalism* -teoksesta (1998) alkaen. Toisin sanoen vapauden vastakohta ei ole ”kajoaminen” (*inference*), vaan riippuvuus toisista. Tämä on roomalaisen oikeuden orjuuden käsitteen mukaista toisen mielivallan alla (latinaksi *in potestate domini*) olemista, jolle Skinner on muodostanut moderneja analogioita.

Parlamentin jäsenen vapaata statusta ilmaisevat neljä periaatetta, joihin **vedottiin** Englannissa viimeistään 1500-luvun lopun ja 1600-luvun alun parlamentin vahvistumisen kaudella. Näitä ovat parlamentin jäsenen vapaa mandaatti, hänen puhevapautensa, ”vapaus pidätyksestä” eli mannermaisella termillä

Kari Palonen

Valtio-opin professori Kari Palonen on tutkinut poliittista retoriikkaa, parlamentarismia ja käsitehistoriaa.

Selaa arkistoa

demokratia

Arviot

Venäjä

populismi

Euroopan unioni

Suomi

Retoriikka

Turvallisuuspolitiikka

Tutkimus

Yhdysvallat

Yliopisto

Tasa-arvo

Terrorismi

Maahanmuutto

Media

Eurooppa

Ukrainan kriisi

Ranska

Vaalianalyysit

Ulkopolitiikka

Tulevat tapahtumat

Pinnalla: Eurovaalit – kamppailu Euroopan sielusta?

marraskuu 20 | 12:00–13:00

Miksi maailma on niin vaikea pelastaa?

marraskuu 21 | 17:00–18:30

Politiikan tutkimuksen päivät 2019

14.3.2019 | 08:00–15.3.2019 | 17:00

Näytä kaikki Tapahtumat

parlamentaarinen koskemattomuus sekä vapaat ja reilut vaalit, joiden suhteen toki Westminster ei ollut mikään esikuva.

Parlamentin jäsenten itsenäinen kannanmuodostus ja tämän mahdollistama debatti edellyttävät, että parlamentin jäseninä toimiessaan henkilöt eivät ole riippuvuussuhteessa mihinkään. Riippuvuutta ei pidä olla hallitukseen ja viranomaisiin, äänestäjiin, omiin puolueisiin, kampanjan rahoittajiin tai vaalijärjestelmän eriarvoisuuteen ja puolueellisuuteen.

Äänestäminen parlamentissa ja vaaleissa

Demokratian yhtenä lähtökohtana on, että niin vaaleissa kuin parlamentissakin äänet lasketaan eikä punnita. Vaaleissa ääniä ei voi eikä tarvitse perustella, vaan riittää, että äänestäjä ottaa kantaa vaihtoehtojen välillä.

Vaaleissa ääniä ei voi eikä tarvitse perustella, vaan riittää, että äänestäjä ottaa kantaa vaihtoehtojen välillä.

Vaalien organisoinnin periaatteet, kuten vaalisalaisuus, mahdollistavat äänestäjän irrottamista sosiaalisista siteistä äänestyskopissa, kuten **Max Weber** korostaa *Wahlrecht*-kirjassaan. Kuitenkaan ne eivät takaa eroon pääsemistä erilaisista riippuvuuksista, vaan päinvastoin puolueilla on pitkään ollut vakiintunut äänestäjäkuntansa (saks. *Stammwähler*), jonka tukeen ne ovat voineet luottaa.

Jean-Jacques Rousseau ajatus siitä, että ”englantilaiset ovat vapaita vain vaalipäivinä”, voidaan myös tulkita niin, että parlamentin jäsenet ovat vapaita riippuvuudesta ja tämä vapaus ulottuu vaalipäivänä äänestäjiin, jotka **asettuvat** parlamentaarikon asemaan. Näin esimerkit parlamentin jäsenten vapauden edellytyksistä voidaan ulottaa myös äänestämiseen poliittisena tekona.

Parlamentaarikon antama ääni eroaa vaaleissa äänestäjän antamasta äänestä siinä suhteessa, että se annetaan vasta esityslistalla olevaa kysymystä koskevan perusteellisen ja monikerroksisen debatin päätteeksi. Westminster-tyylisissä parlamenteissa esitys sisältää myös päätöslauselman, josta äänestetään. Näin tarkastellen parlamentaarikoille äänestäminen esityksestä on heidän viimeinen retorinen siirtonsa debatisssa, mitä esimerkiksi alahuoneen virkailija **Gilbert Campion** korostaa.

Vaali vastaan taputtaminen

Julkisessa keskustelussa näkyä äänen antaminen vaaleissa usein ”mielipiteen ilmaukseksi”, joka rinnastetaan gallupkyselyssä ilmaistuihin käsityksiin siitä, mitä pesuainetta tai musiikkikappaletta vastaaja esimerkiksi suosii. Nämä mielipiteet muodostavat eräänlaisen huutoäänestyksen tai taputtamisen (lat. *acclamatio*), jonka erikoistapaus on myös sosiaalisissa medioissa käytetty ”tykkääminen”.

Aikanaan oli tavallista puhua gallup-demokratiasta. Weber **katsoo**, että vaaleissa valitseminen on kuitenkin taputusinstituutioita vahvemmin proseduralisoitu ja edellyttää, että on jotakin valittavaa. Tämän mukaisesti myös karismaattisen johtajan asema on erilainen sen mukaan, onko hänet valittu huutoäänestyksellä vai vaaleilla ja voidaanko hänet jättää valitsematta seuraavissa vaaleissa.

Kansanäänestykset ja myös presidentinvaali ovat rajatapauksia vaalin ja taputtamisen välimaastossa. Ne kuuluvat epideiktiseen retoriikan genreen, jossa kehutaan tai moititaan, vastakohtana deliberatiiviselle retoriikalle, joka edellyttää vaihtoehtojen vahvuuksien ja heikkouksien punnintaa valitsemista edeltävänä vaiheena.

Uusimmat podcastit

”Maakuntauudistus ja vahvan valtio...

JARI AUTIONIEMI

00:00

00:00

1. ”Maakuntauudistus ja vahvan va...	10:14
2. ”Naispopulistien politiikkaa – 6.9.2...	9:14
3. ”Demokratian hauras sydän – 1.9...	13:31
4. ”Mauno Koiviston kiistanalainen ...	20:42
5. ”Politiikan huonosti käyttäytyvät ...	9:00

Kaikki julkaistut podcastimme löytyvät [omalta sivultaan](#).

Poliitikasta kouluissa

Poliitikasta kouluissa on Poliitikasta-verkkolehden uusi toimintamuoto, jossa yläkouluille ja lukioille tarjotaan mahdollisuus saada yhteiskunnan tutkija kylään keskustelemaan oppilaiden toivomista ajankohtaisista aiheista.

 [Lue lisää](#)

Tämä ilmentää kahta erilaista käsitystä poliittisesta edustuksesta.

Plebiskitaarinen demokratia nojaa edustajien ja edustettavien ykseyden ideaalityyppiin, jolloin se ei tee eroa taputtamisen ja vaalin välillä ja suosii kansanäänestystä ja presidentinvaalia menettelyinä. **Carl Schmittin** *Verfassungslehre*-teoksessa esitetyn kannan mukaan taputtaminen on ainoa ”kansalle” (*das Volk*) mahdollinen poliittinen teko.

Parlamentin ja vaalien välinen yhteys voidaan nähdä itse edustuksen tulkinnassa. Parlamentaarisesta edustuksen kriitikot Rousseausta ja Schmittistä alkaen olettavat, että ”kansalaiset” viittaavat johonkin valmiiksi olemassa olevaan, ja edustaminen sisältää aina heidän tahtonsa ”väärentävän” elementin. **Frank Ankersmit** päinvastoin korostaa teoksissaan *Aesthetic Politics* ja *Political Representation*, että edustaminen on poliittinen teko, joka muodostaa sekä edustajat että edustettavat.

Heidän välillään vallitsee samanlainen ”estetinen kuilu” kuin mitä on taideteoksen ja sen kohteen välillä. Tämä käsitys vastaa parhaiten parlamentaarisen edustuksen konseptiä ja sen yhteyttä retoriikan deliberatiiviseen genreen.

Edustuksen etusijalla voi legitimoida parlamentaarikkojen vapaata mandaattia äänestäjiinsä nähden. Se auttaa myös ymmärtämään sitä, että edustus mahdollistaa edustettaville poliittisen toiminnan silloin, kun heiltä sitä kysytään.

Näin tapahtuu, kun he toimivat parlamentin – tässä mukaan lukien myös kaupunginvaltuuston, ylioppilaskunnan edustuston ja niin edelleen – jäsenenä tai äänestävät vaaleissa. Parlaamentaarista menettelyä seuraava äänestäminen edellyttää valintaa vastakkaisten esitysten, vaaleissa toisiaan vastaan kamppailevien ehdokkaiden ja heidän puolueidensa välillä.

Ehdokaslista vaaleissa on rinnastettavissa parlamentin esityslistaan siten, että agenda rajoittuu vain henkilön tai puolueiston valintaan. Näin äänestäjät voivat toimia parlamentin jäsenten tavoin siten, että he henkilö- tai puoluevalinnoillaan ottavat alustavan kannan tulevan parlamentin esityslistalle tuleviin kysymyksiin.

Äänestämällä on suurempi yhteys parlamentaariseen politiikkaan kuin muilla ”tilapäispoliitikkoina” toimivien henkilöiden poliittisen kannan ilmauksilla.

Näin tulee ymmärrettäväksi se, kuinka äänestämällä on suurempi yhteys parlamentaariseen politiikkaan kuin muilla ”tilapäispoliitikkoina” Weberin sanoin toimivien henkilöiden poliittisen kannan ilmauksilla. Toisin sanoen henkilön ”poliittista kantaa” ilmaisee ehkä parhaiten se, mitä puoluetta ja ketä ehdokasta hän äänesti viime vaaleissa.

Tässä mielessä äänestäminen on myös paljon vahvempi ja äänestäjän persoonaa syvemmin koskettava kysymys kuin mielipide pesuaineista tai jopa se, mitä jalkapallojoukkuetta hän kannattaa, vaikka joukkueilla on tunnetusti oma poliittinen profiilinsa, jota on vaikea muuttaa. Tästä näkökulmasta pohdin seuraavassa ”vaalien parlamentarisoinnin” mahdollisuuksia.

Vaalit rituaalina ja toistuvana valintana

Parlamentaarisesta vapauden kannalta kritiikkiä voi kohdistaa siihen käytäntöön, että äänestäjät tyytyvät vaaleissa pelkästään rekisteröimään kerran muodostuneen poliittisen kantansa. Näin he kääntävät edustussuhteen ympäri siten, että äänestysteko kytketään johonkin etukäteiseen olemiseen, esimerkiksi sanomalla ”minä olen demari”. Kun vapaus asetetaan riippuvuuden

vastakohtaksi, kritiikin kohteeksi on asetettava tällaiset tekemistä determinoivat olemisväitteet.

Kun tarkastelee sitä, miten ihmiset muodostavat vaalilipussa ilmaistun poliittisen kantansa, tietysti monet riippuvuutta tuottavat tekijät – koti, koulu, työpaikka, sosiaalinen asema, asuinpaikka, tuttavat, seuratuksi mediat ja niin edelleen – ovat osallisia äänestäjien mielipiteiden muodostamisessa. Ne voivat toimia joko tahallista ”meikäläisyyttä” tuottavina tai epäsuorempia ennakkokäsityksiä ruokkivina tekijöinä. Tätä kautta muodollisesti vapaat vaalitkin ovat monien äänestäjien kokemuksessa ritualisoituneet ”omalle” puolueelle taputtamiseksi.

Muodollisesti vapaat vaalitkin ovat monien äänestäjien kokemuksessa ritualisoituneet ”omalle” puolueelle taputtamiseksi.

Äänestäjän parlamentaarisen vapauden kannalta tällainen tilanne sekä pönkittää äänestäjien riippuvuutta että heikentää valittujen edustajien pätevyyttä debatoida, mukaan lukien valmius muuttaa omia käsityksiään. Kuitenkin viime vuosikymmenien aikana tapahtunut ”äänestyskäyttäytymisen” – kuten politologinen tutkimus tapasi sanoa – muutos merkitsee tiettyä vaalitapahtuman politisoitumista. Äänestäjien jäykät ja vakaat klienteelit – esimerkiksi sosiaalisen aseman, elinkeinon, asuinpaikan tai uskonnollisen vakaumuksen perusteella – ovat murentuneet. **Jaakko Nousiainen** ilmaisi tätä jo vuosikymmeniä sitten puhumalla ”liikkuvasta äänestäjästä demokratian ritarina”.

Äänestäjät eivät toisin sanoen enää elä suljetuissa miljöissä, jotka tukevat yhdenmukaista ”käyttäytymistä” vaaleissa, vaan vaalit ovat muuttuneet vakiintuneiden mielipiteiden toistuvasta rekisteröinnistä kohti valintatilanteita, joiden tulosta ei voi edes likimääräisesti päätellä äänestäjäkunnan sosiaalisen, alueellisen ynnä muun olemisen jakautumisesta.

Joka vaaleissa on erikseen päätettävä, mitä puoluetta tai ketä ehdokasta äänestää, vaikka päätös pysyisikin vaaleista toiseen samana. **Jean-Paul Sartrea lainatakseni** äänestäjät valitsevat vaaleissa paitsi ehdokasta myös itsensä. Äänestäjä valitsee, millaisen kuvan omasta poliittisesta toiminnastaan hän haluaa antaa itselleen ja toisille, ja tämän uudelleen arvioinnille jokaiset vaalit tarjoavat tilaisuuksia.

Vaalit ovat muuttuneet vakiintuneiden mielipiteiden toistuvasta rekisteröinnistä kohti valintatilanteita

Monet traditionaaliset ideologiat pitävät ”yhteisöllisyyttä” arvokkaana ja vastustavat muun muassa vaalisalaisuutta ja äänestyskopin ”eristäytyneisyyttä”. Niille äänestämisen ei tulisi olla muuta kuin yhteisöön tai ”meikäläisiin” kuulumista vahvistava rituaali. Myös ”poliittisen vakauden” ensisijaisuutta korostavat valittavat sitä, että mielipiteiden vakaaseen jakaumaan nojaavat ”kansanpuolueet” (*Volksparteien*), kuten Saksassa CDU ja SPD, ovat menettäneet äänestäjien enemmistön tuen.

Äänestäjien politisoituminen on kuitenkin vielä kaukana parlamentaarisen debatin mallista, ja klienteelleillä on edelleen valittavan paljon merkitystä. Irrrottautuminen suljetuista miljöistä on avannut pelivaraa, mutta ei juuri luonut tilaisuuksia debattiin ehdokkaista.

Näin äänestämättä jättäminen tai esimerkiksi julkkisehdokkaiden äänestäminen on yleistynyt ilman, että äänestäjällä on käsitystä heidän poliittisesta linjastaan tai poliitikon taidoistaan. Tämän vuoksi on aiheellista käsitellä tarkemmin sekä

parlamentaarista menettelytapaa että mahdollisuuksia sen ulottamiseksi vaalikampanjaan ja äänestämiseen poliittisena tekona.

Parlamentaarinen menettely

Parlamentaarisen menettelyn tekee intensiivisen poliittiseksi se, että vastaväitteiden esittämistä asialistan kysymyksiin ei vain sallita vaan suorastaan edellytetään. Puolesta ja vastaan puhuminen mainitaan jo 1500-luvun lopun ja 1600-luvun Westminsterin menettelytapakirjasissa, joita käsittelem tarkemmin *The Politics of Parliamentary Procedure* -kirjassani. **Markku Peltosen** mukaan alahuone on vahvistanut periaatteen vuonna 1593.

1800-luvun retorisessa kirjallisuudessa muun muassa **James De Mille** ja **George Jacob Holoyoake** ilmaisivat ajatuksen sanomalla, että ilman vastaväitteiden esittämistä kysymystä ei voi kunnolla ymmärtää. Weberin proseduraalinen tulkinta ”objektiivisuudesta” **nojaa** myös Westminster-parlamentin reilun pelin (*fair play*) periaatteeseen historiallisena mallina.

Parlamentaarinen debatti merkitsee toistuvien tilaisuuksien (kolme käsittelyä, täysistunto- ja valiokuntadebattien vuorottelu) tarjoamista asialistalla olevan esityksen vahvuuksien ja heikkouksien tarkasteluun. Toisin kuin puhekilpailuissa, reilu parlamentaarinen debatti ei tarkoita sitä, että osapuolet puolustavat mielipiteitään kaikin retorisin keinoin.

Pikemminkin heiltä edellytetään valmiutta muuttaa debatin kuluessa käsityksiään esityksen vahvuuksista ja heikkouksista. Tässä käsittelyvaiheiden tarjoamat uudet näkökulmat, debattissa esitetyt argumentit, työjärjestyskysymykset (asiasta puhuminen, epäparlamentaarisesta puheesta rankaiseminen, lykkäykset ilman aikarajaa eli hiljaiset hautaukset, debatin lopetusesitykset ja niin edelleen) mahdollistavat kannan muutoksia. ”Crossing the floor” eli vastapuolen kannan omaksuminen äänestyksessä on vain rajatapaus kannanmuutoksista.

Westminster-tyylin parlamentissa poliittiset vaihtoehdot eivät niinkään ole esityksen hyväksymisessä ja hylkäämisessä kuin esityksen ja muutosesitysten vastakkainasettelussa (*amendment*). Ne pysäyttävät alkuperäisen esityksen käsittelyn, arvioivat uudestaan sen vahvuuksia ja heikkouksia sekä aloittavat uuden debatin muutosesityksen omista vahvuuksista ja heikkouksista.

Lisääntyvässä määrin parlamentaarinen kamppailu koskee myös sitä, mitä kysymyksiä pääsee ajan niukkuuden vuoksi parlamentin agendalle. Tässä suhteessa hallituksen esityksillä on etusija, mutta yksityisillä edustajilla ja etenkin eri ryhmien takapenkkiäisten yhteistyöllä on mahdollista saada listalle myös kysymyksiä, joiden poliittista merkitystä hallituksen ja virkakoneiston on vaikea ymmärtää. Edustajat voivat myös ottaa itselleen kansalaisten aloitteita (petitions) ja kysymyksiä ja saattaa ne parlamentaariseen muotoon.

Aika parlamentaarisena pelivälineenä

Aika on parlamentaarisen debatin keskeinen peliväline. Samoista asialistan kysymyksistä debatoidaan useampaan otteeseen täysistunnoissa ja valiokunnissa. Jokainen debattikerta sisältää erilaisen näkökulman, josta käsin on mahdollista arvioida uudelleen esityksen vahvuuksia ja heikkouksia.

Näin parlamentaarinen debatti edellyttää riittävän ajan varaamista samalla, kun aika on aina niukkaa ja sen rajoittaminen tarpeen. Klassiset rajoituskriteerit ovat vaatimus puhua ”asiasta”, esityslistan kysymyksestä, sekä periaate, että

täysistunnossa edustaja voi puhua samasta esityksestä vain kerran. Muutosesitys aloittaa debatin alusta.

Parlamentaarinen debatti edellyttää riittävän ajan varaamista samalla, kun aika on aina niukkaa ja sen rajoittaminen tarpeen.

Reformoidun Britannian parlamentin kasvava valta ilmeni sekä asialistan pitenemisenä että edustajien lisääntyneenä puheliaisuutena, jotka vaativat uusia toimia parlamentaarisen ajan rajoittamiseksi reilun pelin hengessä.

Aikarajoitusten vastustajat, kuten **Joseph Cowen**, pelkäsivät, että hallitukset saavat ajan kontrollista keinon jättää parlamentti pelkäksi kumileimasimeksi, joka ratifioi hallituksen päätökset. Nämä pelot ovat osoittautuneet kuitenkin ainakin Westminsterissä ylimitoitetuiksi.

Vaikka hallituksella on etusija esityksiin parlamentille toistuvissa kysymyksissä (kuten budjetti, lakiesitykset ja niin edelleen), parlamentaarisen debatin perusteellisuus ja moniulotteisuus sekä myös edustajien tilaisuudet aloitteisiin ja kysymyksiin merkitsevät sitä, että parlamentilla on merkittävä kontrollivalta hallitukseen ja hallintoon nähden.

Westminsterissä viime vuosina tehdyt proseduurin muutokset ovat antaneet institutionaalisia tilaisuuksia takapenkkiäisille ja heidän puoluerajat ylittävälle yhteistoiminnalleen, kuten muun muassa Labour-parlamentaarikko **Paul Flynn** sekä **Paul Evansin** toimittama **kokoomateos** parlamentin menettelytavoista osoittavat. Taitavasti toimiva hallitus ei aja enemmistöllään järkevästi läpi byrokraattisen koneiston valmistelema esityksiä, vaan hyväksyy merkittävän osan parlamentaarisen käsittelyn kuluessa tehdyistä muutosesityksistä tai on valmis vetämään takaisin esitykset, jotka ovat kohdanneet merkittävää vastustusta.

Vaalien parlamentarisointi

Äänestystapahtuman politisointiin parlamentaarisen mallin mukaisesti on olemassa erilaisia keinoja. En puutu tässä medioissa käytävän debatin parlamentarisointiin, vaan rajoitun vaalikampanjan parlamentarisoimiseen ja ehdokkaiden välisen reilun pelin vahvistamiseen sekä ”kansalaisten” eli tilapäispoliitikkojen kokemusten ja käytäntöjen parlamentarisoimisen mahdollisiin muotoihin ja käytäntöihin.

Toisin kuin parlamentissa, vaaleissa ehdokkaat deliberoivat toisiaan vastaan vain epäsuorasti. He eivät suostuttele toinen toisiaan muuttamaan kantaansa, vaan pyrkivät saamaan äänestäjiä oman kantansa puolelle.

Silti ehdokkaiden välisessä kamppailussa parlamentaarisen reilun pelin säännöllä on keskeinen merkitys. Yksi mahdollisuus olisi vaalien valvominen pois jäävistä edustavista muodostuvan vaalivaliokunnan kautta – täydennettynä kansainvälisillä vaalitarkkailijoilla.

Nykyistä vahvemmin on mahdollista sanktioida ”epäparlamentaarista” puhetta ja käytöstä ehdokkaiden kampanjapuheissa eli vaatia parlamentin, debatin ja vastustajan kunnioitusta. Parlamenttivaaleissa, kuten jo Weber hyvin **ymmärsi**, puolueet asettavat ehdokkaat.

Kuitenkin reilun pelin ja monipuolisen debatin kannalta parlamentille, esimerkiksi vaalivaliokunnalle, voisi antaa valtaa puolueiden ”sisäisiin asioihin” reilun pelin nimissä. Se koskisi ainakin ehdokaslistan muodostamisen kontrollia sekä

epäreilun vaalirahoituksen rajoittamista ehdokkaiden ja ehdokasehdokkaiden tasa-arvon lisäämiseksi. Samalla parlamenttiryhmiä etusija puoluejohtoon ja -toimistoon vahvistuisi, mikä edellyttää myös puoluelistavaalin kaltaisten järjestelyjen purkamista.

Äänestyspäätösten parlamentarisointi

Äänestäjienkään mielipiteitä ei tule ottaa annettuina. Toki on paternalismia valittaa vaaleissa, että ”äänestäjät ovat väärässä”, kun äänet lasketaan eikä punnita.

Silti on mielenkiintoista pohtia tilaisuuksia parlamentarisoida äänestyspäätös. Tiettyyn rajaan asti perinteinen kokous- ja yhdistyskäytäntö on seurannut parlamentaarista mallia. **Taru Haapalan tutkimat** Oxfordin ja Cambridgen ”unionit” ovat tästä parhaita esimerkkejä.

Osallistamalla kokouksiin ja yhdistystoimintaan oppii tietyn parlamentaarisen menettelytavan alkeet

Mutta yleisemminkin yhdistysten ja järjestöjen säännöt, kokoustekniikka puheenvuorojen jakoiheen ja pöytäkirjan pitämiseen seuraavat parlamentaarista esikuvaa, joka on institutionalisoitu ”Robert’s Rules of Order” –**dokumentissa** vuodelta 1876 ja jonka suhteita parlamenttiin **käsittelee** muun muassa **Reginald Palgrave**.

Toisin sanoen osallistamalla kokouksiin ja yhdistystoimintaan oppii tietyn parlamentaarisen menettelytavan alkeet. Mutta esimerkiksi puolueissa vastustajien ei oleteta olevan läsnä samassa yleisössä, kuten parlamentissa ja ainakin osaksi vaalikampanjassa. Ja kuten Ankersmit huomauttaa *Political Representation* -teoksessaan, verkosto- ja asiantuntijapohjaiset yhteenliittymät nojaavat aktivistien tai spesialistien auktoriteetteihin, mikä vastaa epideiktisen retoriikan taputusmallia.

Puheet kansalaisten ”osallistumisesta” ja ”aktivoinnista” ovat myös ambivalentteja. Erytisessä *governance*-kieltä käytettäessä kansalaisten antama ”palautte” byrokratialle pikemminkin pönkittää tätä.

Weberin mukaan byrokratian on helppo alistaa suoran demokratian muodot palvelemaan omia tarkoituksiaan. Sitä vastoin Weber **pitää** ensiarvoisena virkailija- ja asiantuntijavallan parlamentaarista kontrollia erilaisia retorisia keinoja – kuten ristikuulusteluja, valiokunnan ”tiedon lähteille” pääsyä sekä parlamentaarisia tutkimusvaliokuntia – käyttäen.

Parlamentaarinen politiikka samoin kuin vaalit nojaavat tietoisesti yksilöiden politiikkaan.

Yhtä kyseenalainen perustelu on puolustaa ”osallistumista” keinona sitoa kansalaiset ”yhteisöön”, mikä myös ilmaisee taputusajattelua eikä debattia. Parlamentaarinen politiikka samoin kuin vaalit nojaavat tietoisesti yksilöiden politiikkaan.

Plebiskitaarista taputuskuultuuria vastaavia ”osallistumisen” muotoja ovat myös kansanäänestykset, joukkokokoukset ja edustajien sitominen mielipidekyselyillä, kuten Viiden tähden liike Italiassa pyrkii tekemään. Plebiskitarismin kritiikistä voi lukea **Nadia Urbinatin** *Democracy Disfigured* –**teoksesta**.

Äänestäjän parlamentaariset kokemukset

Äänestäjien parlamentaarista kompetenssia voi ajatella vahvistettavaksi ainakin kahdesta suunnasta. Toinen on saada heitä toimimaan parlamentaarista menettelyä enemmän tai vähemmän noudattavissa yhteyksissä, kuten kunnallisissa valtuustoissa ja lautakunnissa, ylioppilaskunnissa, yliopistojen kollegiaalisissa toimielimissä, oman alansa akateemisissa ynnä muissa järjestöissä, miksei myös kaupunginosa-, kylä- ja korttelitoimikunnissa.

Samoin kokeilut arpomalla tai ehdokkaista arpomalla valituista kvasi- tai proto-parlamentaarista deliberatiivisista seminaareista tai neuvoa-antavista elimistä voivat tukea sellaista ”parlamentaarista oppimista”, mitä **John Stuart Mill**, **Walter Bagehot** ja Weber korostivat poliittisen lukutaidon ja parlamentaarisen kulttuurin edellytyksenä.

Poliittisesti merkittävää on oppia parlamentaarista ajattelutapaa ja sen mukaisia käytäntöjä perehtymällä menettelytapoihin ja retoriikkaan.

Poliittisesti merkittävää on oppia parlamentaarista ajattelutapaa ja sen mukaisia käytäntöjä perehtymällä menettelytapoihin ja retoriikkaan. Tähän voi sisällyttää sen retorisen periaatteen, ettei politiikassa ole ”oikeaa” tai ”parasta” ratkaisua, vaan on vertailtava vahvuuksia ja heikkouksia ilman mitään valmiita tai yleispäteviä mittapuita, jolloin on myös tehtävä valintoja ilman riittäviä perusteita.

Tähän sisältyy parlamentaarikolta edellytettävä valmius ylittää omat keppihevosen ja perehtyä outoihin asioihin, mitä vastaa myös valmius tehdä debatin jälkeen epäsovinnaisia ja epäsuosittujakin päätöksiä. Parlamentaarinen menettely opettaa myös eroon pääsemistä epätoivoisesta relativismista, jolle ”kaikki puolueet ovat samanlaisia” sekä pelaamaan vivahteilla ja ymmärtämään yksityiskohtien olevan usein poliittisesti äärimmäisen tärkeitä. Samoin voi paremmin ymmärtää, että parlamentarisessa politiikassa aika ei ole vain ”kuluvaa aikaa”, jolla voi käydä jarrutuskeskusteluja, vaan ajalla pelaaminen on itse parlamentaarisen politiikan siirtojen olennainen osa.

Parlamentaarinen pelitaito

Nekin, jotka eivät aktiivisesti hakeudu parlamentaaristen instituutioiden toimintaan, kuten ehdokkaiksi vaaleissa, voivat oppia ajattelemaan parlamentarisesti ja pelaamaan tarvittaessa parlamentaarista peliä. Toisin sanoen kun parlamentaariset menettelyt tiettyyn rajaan asti sävyttävät käytäntöjä parlamentaarisen kulttuurin maissa, samalla kun parlamentin menettelyt, debatit ja dokumentit ovat julkisesti saatavissa, parlamentaarista politiikkaa voi oppia analysoimaan ja ymmärtämään sitä ulkoapäin tarkkaillen.

Skinner **kehotti** haastattelussa oppilaitaan lukemaan **Thomas Hobbesin** *Leviathania* samalla tavalla kuin puhetta parlamentissa. Näin hän Weberin ja retorisen ajattelun mukaisesti viittaa käsitykseen että ”tieto” ei merkitse ”asian tuntemista”, vaan debattia, koska ”asiat” ovat poliittisen merkityksensä suhteen aina kiistanalaisia.

Parlamentarisesti ajattelemalla oppii kyseenalaistamaan etenkin virkailijain, asiantuntijain ja liike-elämän tai taputusretoriikkaan nojaavan vallan vaatimalla vaihtoehtoisia näkökulmia, reilua debattia ja riittävästi aikaa harkintaan.

Parlamentaarinen ajattelu on vierasta sovinnaisille työ-, ja elämäntapojen käytännöille, esimerkiksi ”tulos tai ulos” -puheelle, joka on yksi taputusretoriikan muoto. Myös

suomalaiseen poliittiseen ajatteluun tämä päämäärien tavoittelun etusija politiikan muotoihin ja menettelyihin nähden on syvään juurtunut, snellmanilaisesta ”Pietarin tiestä” alkaen (lue lisää ”Poliitikka”-artikkelistani [Käsitteet liikkeessä](#)-teoksessa). Vaikka **Mauno Koiviston** presidenttikaudesta lähtien parlamentarismi on vahvistunut eikä vuoden 2000 perustuslakia enää voi pitää puolipresidentiaalisena, tämä on koskenut pikemminkin hallituksen muodostamista, ei parlamentaarista ajattelua.

Veikko Vennamon vanha iskulause ”pelin politiikkaa vastaan” on edelleen voimissaan muuallakin kuin SMP:n perillispuolueissa. ”Pelinä” moititaan taktista pisteiden keruuta tai sitä, että politiikkaa ei oteta vakavasti, kuten jo **Jeremy Bentham** kirjoitti kritikoidessaan William **Gerard Hamiltonin** [ohjekirjasta](#) parlamentin jäsenille.

Tässä kiistassa Hamilton ymmärtää paremmin parlamentaaristen menettelytapojen, retoriikan ja ajalla peluun avaaman kontingenssin, jonka olen suomentanut pelivaraksi. Parlamentariselta kannalta on tärkeää asettaa reilun pelin periaate kaikkien politiikan sisältökysymysten yläpuolelle. Esimerkiksi Unkarissa tai Turkissa on muutettu pelisääntöjä tavalla, joka olennaisesti kaventaa vaihtoehtoja ja rajoittaa hallituksen kontrollia ja sen vaihtamisen mahdollisuuksia.

Parlamentarisessa ajattelussa on mahdollista nähdä jotakin voimaannuttavaa, ei vain edustajille vaan myös meille tilapäispoliitikoille. Jokainen kohtaa sen byrokratian arkipäiväisen herruuden, jolle vastapainona Weber näkee parlamenttien toimivan.

Parlamentarisesti ajattelella oppii kyseenalaistamaan etenkin virkailijain, asiantuntijain ja liike-elämän tai taputusretoriikkaan nojaavan vallan vaatimalla vaihtoehtoisia näkökulmia, reilua debattia ja riittävästi aikaa harkintaan. Tässä mielessä parlamentarisesti voi ajatella politiikkaa eräänlaisena itseisarvoisena pelinä, josta voi nauttia ja joka nostaa esiin koko ajan uusia haasteita.

Artikkeli nojautuu Vapaus ja demokratia -seminaarissa Kulttuurikeskus Sofiassa Vuosaaressa 13.10.2018 pidettyyn puheenvuoroon. Sen aiheita käsitellään [Parliamentary Thinking: Procedure, Rhetoric and Time](#) -teoksessa.

Kari Palonen valtio-opin professori, joka on tutkinut poliittista retoriikkaa, parlamentarismia ja käsitehistoriaa.

Lisää aiheesta

[Keskustan paluu vai Perussuomalaisten läpimurto? L...](#)

[Opetusministeri ja vastuuttomat, ylpeät yliopistot...](#)

[Fiscal Cliff: kuulu lamaan vai uusi näytös poliitt...](#)

[Maahanmuuttopuheessa korostuvat uskonto ja talous](#)

Jaa tämä:

📌 ÄÄNESTÄMINEN, DEMOKRATIA, PARLAMENTARISMI, RETORIikka

Leave a comment

Your email address will not be published.

Comment

Name *

Email *

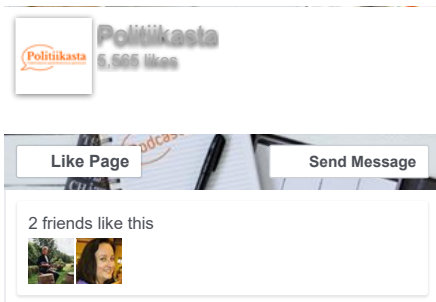
Website

Ilmoita sähköpostilla tulevista kommentteista.

Ilmoita sähköpostilla uusista postauksista.

Lähetä kommentti

Seuraa meitä Facebookissa

Seuraa meitä Twitterissä

Twiiitit käyttäjältä @Poliitikasta_fi

Upota

Näytä Twitterissä

Meistä

- [Etusivu](#)
- [Mikä?](#)
- [Arkisto](#)
- [Videot](#)
- [Tapahtumat](#)
- [Podcastit](#)
- [Toimitus](#)
- [Kirjoittajat](#)
- [Poliitikasta kouluissa](#)
- [Terms & Privacy Policy](#)

Seuraa meitä

@ Poliitikasta.fi ISSN 2323-7090